

Gevaarlijk Jong

Welke (adem)ruimte geven we kinderen en jongeren?

Studiedag: (in)druk. Gedragsstoornis of niet? Het kind achter het label
5 oktober 2011, Vlaams Parlement, zaal de Schelp, 10u – 12u15
Opening tentoonstelling Gevaarlijk Jong – de blik van het kind
5 oktober 2011, Vlaams Parlement, De Loketten, 12u15 – 14u

Vandaag 5 oktober opent de tentoonstelling 'Gevaarlijk Jong' - de blik van kinderen en jongeren - van het Kinderrechtencommissariaat in De Loketten van het Vlaams Parlement. Vandaag ook stelt het Kinderrechtencommissariaat een bijzonder onderzoek voor waar 'gelabelde' kinderen het woord krijgen. Hoe beleven zij 'hun' gedragsstoornis? Allemaal indrukken en blikken van kinderen en jongeren.

Gevaarlijk Jong

Kinderrechtencommissaris Bruno Vanobbergen vertelt: *"Als Kinderrechtencommissariaat ijveren wij voor een samenleving waarin kinderen ten volle tot hun recht kunnen komen. Alle kinderen. Dus ook zij die vaak meer als een gevaar dan als een plezier ervaren worden. Daarom moeten we ons als volwassenen vragen stellen: Welke (adem)ruimte geven we kinderen en jongeren in onze samenleving van vandaag? Welke plekken tekenen volwassenen voor kinderen en jongeren uit? En wat betekenen deze plekken voor kinderen en jongeren zelf?"*

De geboorte van een kind vinden we als volwassene een zeer bijzondere gebeurtenis. Maar hoe bijzonder mogen kinderen en jongeren werkelijk nog zijn? Als ze 'anders' zijn of trager groeien dan de standaardcurve aangeeft bijvoorbeeld, worden we onmiddellijk opgeroepen om extra alert te zijn. Vaak over de hoofden van kinderen heen. Vaak vergeten we diegenen waarover we praten: hoe kijken kinderen en jongeren er zelf tegenaan? Wat vertelt hun blik? Wat is hun perspectief?

Gevaarlijk Jong, (in)druk, het kind achter het label

Kinderen die hinderen?

Het aantal 'drukke kinderen' neemt fors toe. We schrikken als blijkt dat veel van die kinderen psychofarmaca gebruiken. Kinderen krijgen meer labels, sommige zelfs meer dan een. Kinderen die hinderen riskeren minder ruimte te krijgen om zichzelf te zijn. 10 jaar terug telde Vlaanderen 1300 leerlingen in het type 3 onderwijs. Nu tellen we er 2300. Er verschenen veel onderzoeken met de blik van volwassenen. Hoe volwassenen en ouders met 'de' drukke kinderen hun weg zoeken.

Maar hoe beleven kinderen en jongeren dat zelf? Dat onderzocht de Universiteit Gent in opdracht van het Kinderrechtencommissariaat. Een kwalitatief onderzoek samen met 30 kinderen tussen 8 en 18 jaar met het label gedragsstoornis of ADHD.

Gedragsstoornis, dat is in procenten

Voor kinderen zijn er geen sluitende definities. Sommige kinderen hebben 15% ADHD en anderen slechts 1%. Een jongere zegt: "Als ik druk ben heb ik meestal ADHD."

Gedragstoornis levert gemengde gevoelens en reacties op

Sommige jongeren benadrukken de positieve kanten: je bent levendig, energiek, lacht graag, durft veel. Ook in een nieuw leven kiezen ze opnieuw voor 'hun' gedragsstoornis. Andere jongeren zijn minder positief. Ze willen zich meer kunnen beheersen maar dat lukt niet altijd. Achteraf schamen ze zich en voelen zich schuldig of behoorlijk 'rot'. Ze bezorgen anderen 'last' waardoor leerkrachten of andere volwassenen ze storend, druk, lastig, agressief en impulsief noemen.

School vaak opstap naar diagnose en behandeling

De school of de leerkracht meldt de ouders dat er een probleem is en stellen voor om hulp te zoeken. Sommige kinderen komen hierdoor in een bijzondere schoolcontext terecht. En er zijn kinderen die vragen of het wat uitdagender kan. Een aparte school en anders behandeld worden is echt niet nodig. Ze kunnen meer aan. Ze willen dezelfde vakken als in een normale school zoals Frans, Engels en vakken die je nodig hebt om verder te studeren.

Niet altijd ruimte bij diagnose voor beleving en eigenheid van het kind

Niet elke jongere heeft het over een degelijke diagnose. Sommige jongeren vertellen dat er geen ruimte was voor hun verhaal, zelfs niet voor een grondig onderzoek. Andere jongeren hebben het wel over een onderzoek.

Voor sommige kinderen is de diagnose een verlichting: de ander kan er rekening mee houden en het verschaft ze inzicht. Andere jongeren worden kwaad of hebben schrik dat iedereen ze nu zal achterlaten en laten vallen.

Medicatie op proef al dan niet gewild

Medicatie laat geen enkele jongere onberoerd. Sommige kinderen nemen meer dan één soort medicatie. Soms wordt lang gezocht naar de beste verhoudingen, een soort experiment. De jongeren zelf geloven niet altijd in medicatie en nemen ze soms heel bewust niet.

De medicatie wordt geëvalueerd en beoordeeld. Sommigen merken er zelf niets van maar hun omgeving wel. Anderen ervaren positieve en negatieve effecten. Het is goed voor hun concentratie. Ze zijn beleefder en minder luidruchtig. Ze kunnen er beter van studeren. Ze krijgen complimenten omdat ze rustiger zijn. Maar het maakt ze ook moe. Hun creativiteit en goede ideeën verdwijnen. Het neemt hun eigenheid weg.

Geen standaardformule voor wat helpt

Elke jongere ontdekt zijn manieren. Dat gaat van: computerspelletjes spelen, je lief omarmen, je ogen sluiten en wachten tot het over is tot sporten, creatief bezig zijn, buiten spelen of onnozel doen. Alleen zijn of met rust gelaten worden als je flipt of je ambetant voelt. Praten met een professional helpt. Maar niet altijd en niet met om het even wie. Straffen, nota's en time-outs helpen niet. Complimenten wel. Dieren brengen rust maar niet bij iedereen. Voor sommige jongeren is het duidelijk: niets of niemand kan ze helpen. Alleen zij kunnen zichzelf helpen en hun eigen gedrag veranderen.

Geen geïsoleerde kinderen

De kinderen vertellen ook over hun verleden. De impact van zware gebeurtenissen. Of hoe ze plots een ADHD-opstoot krijgen door wat er rondom hen gebeurt. De context speelt een rol. De gedragsstoornis komt en gaat.

Gevaarlijk Jong, tentoonstelling de blik van het kind

Gevaarlijk Jong, de blik van kinderen en jongeren is een interactieve speelse tentoonstelling, die zonder vooroordelen of betutteling de leefwereld van opgroeiende kinderen en jongeren tracht te verbeelden. Kinderen en jongeren vertellen over opgroeien, onmacht, spelen, armoede, ideaalbeelden, vooroordelen, en over zoveel meer. Niets is verzonnen.

In opdracht van het Kinderrechtencommissariaat ging Sara Dykmans de voorbije maanden met verhalen van kinderen en jongeren aan de slag. In de tentoonstelling stap je binnen in de belevingswereld van kinderen en jongeren. De verhalen zijn soms heel kwetsbaar, soms heel stoer. Soms onwezenlijk, soms herkenbaar. Maar allemaal staan ze middenin de kern van "Gevaarlijk Jong": kinderen zien we soms als in gevaar, soms als een gevaar.

Zeven installaties in de Loketten:

1. [De jongen zonder bos](#) over buitenspelen, veiligheid, overbescherming en natuur.
2. [Nadia en de pofmouwen](#) over erbij horen, armoede, ideaalbeelden, reclame en de consumptiemaatschappij.
3. [Welkom in PAKILAND](#) over labeling en net weer niet. Over spanningen in het schoolstelsel ondanks alle zorg. Over kansen op persoonlijke ontplooiing, kwetsbaarheid, creativiteit, individualiteit, fantasie, geborgenheid.
4. [Het verpletterde meisje en de kleine doosjes](#) over de onmacht van kinderen ten aanzien van volwassenen en geweld op kinderen.
5. [Vreemde vogels](#) over hangjongeren, straatcultuur in de stad, isolatie door taal en andere cultuur en vooroordelen.
6. [Citaten van kinderen](#) die diep nadachten tijdens filosofie sessies en interviews. Over wat normaal is, probleemjongeren en probleemvolwassenen, het ideale kind, gevaarlijke kinderen, gevaar voor kinderen.
7. [De oude wezen en de anderen](#). Tien figuren met kleine verhalen van vroeger en nu. Over onmacht, identificatie met een label, overbescherming, zelfredzaamheid, isolatie en veiligheid.
8. [Jouw verhaal](#), work in progress. Op het einde van het bezoek kunnen kinderen een stukje van hun verhaal achterlaten. Er staat een 'lege' box met een ijzeren raster.

Sara Dykmans vertelt: "Het maken van deze tentoonstelling raakte me diep. Bij nader inzien gaat ze over de manier waarop volwassenen omgaan met kinderen, over de manier waarop het kind in een volwassen maatschappij staat. Kinderen hebben het vaak moeilijk, merk ik, sommigen zijn bezig met 'overleven'. Ze passen zich de hele tijd aan, ze plooiën zich naar de structuren die ze van buitenaf opgelegd krijgen. Die structuren zijn in sommige gevallen totaal waanzinnig, en toch vinden die kinderen daarin hun weg. Maar natuurlijk worden ze daardoor getekend."

Gratis bezoek van 6 oktober tot 21 december 2011, de Loketten, Vlaams Parlement

Elke werkdag en zaterdag van 10u tot 17u. Gesloten op zon- brug- en feestdagen.

De Loketten (Vlaams Parlement)

IJzerenkruisstraat 99, 1000 Brussel

Een tentoonstelling van het Kinderrechtencommissariaat.

Concept en vormgeving door Sara Dykmans, vzw Wilde Vlechten.

Einde bericht

Een interview of informatie?

Met kinderrechtencommissaris Bruno Vanobbergen, één van de onderzoekers of de maker van de tentoonstelling Sarah Dykmans neem contact op met Hilde Cnudde, communicatieverantwoordelijke van het Kinderrechtencommissariaat 02-552 41 06 of **0473-98 04 09** of 02-552 98 00 (secretariaat) Hilde.cnudde@vlaamsparlement.be

Achtergrond

Gevaarlijk Jong, een project, een unieke samenwerking

Gevaarlijk Jong is een samenwerkingsverband tussen Museum Dr. Guislain, Kinderrechtencommissariaat, Kopergieterij en Gezinsbond. Via tentoonstellingen, podiumactiviteiten, vorming en publicaties vragen deze partners aandacht voor kinderen en jongeren die het moeilijk hebben om zichzelf te ontplooien in een steeds complexere samenleving.

Vorig weekend opende de tentoonstelling 'Gevaarlijk Jong' van en in het Museum Dr. Guislain en ging het theaterstuk Kopbeest in première in de Kopergieterij.

www.gevaarlijkjong.be

(in)druk een boek met twee documentaires

Het boek (in)druk is een verwerking van het onderzoeksmateriaal en geeft een diversiteit aan indrukken van wat men 'drukke' kinderen noemt. Kinderen vertellen hoe ze hun gedragsproblemen, hun diagnose, hun behandeling en hun dagelijks leven ervaren.

In het gedrukte exemplaar zitten twee documentaires: 'Druk' en 'Herdruk'. 'Druk' portretteert 4 kinderen en jongeren voorbij hun label. 'Herdruk' brengt de reflexief filosofische groeps gesprekken in beeld.

Beelden uit de documentaires mogen niet in de media getoond worden.

Het boekje (in)druk is online downloadbaar op 5 oktober 2011 vanaf 12 uur op www.kinderrechten.be.

Internationale beweging

Het Kinderrechtencommissariaat geeft hiermee gevolg aan de prangende oproep van het VN-Comité voor de Rechten van het Kind. Het Comité besteedde in haar laatste Concluding Observations aan de Belgische overheid expliciet aandacht aan het hoge gebruik van psychofarmaca door kinderen en jongeren in ons land. Het Comité maakt zich zorgen over deze evolutie. Voor het Kinderrechtencommissariaat is deze studiedag een eerste stap naar een ruimer debat en proces.